

АДМІНІСТРАТИВНЕ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 342

Марія Анциферова

Національний університет «Львівська політехніка»,
студентка Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
mariia.antsyferova.pv.2020@lpnu.ua

Ірина Батько

Національний університет «Львівська політехніка»,
асистент кафедри адміністративного та інформаційного права
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
iryna.i.batko@lpnu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5561-2747>

БАНКІВСЬКИЙ КОНТРОЛЬ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА АДАПТАЦІЯ ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ

<http://doi.org/10.23939/law2023.40.056>

© Анциферова М., Батько І., 2023

У статті виявлено, що чинне національне законодавство України, на жаль, не має законодавчо регламентованого поняття «банківський контроль». Наукова доктрина багатоманітна і містить діаметрально різні трактування. Не претендуючи на повноту і надмірність аналізу наявних поглядів на природу банківського контролю, ми сформулювати авторське визначення «банківського контролю». Встановлено, що вітчизняне банківське законодавство ґрунтується на «Базелі І» за винятком поправки щодо включення ринкових ризиків від 1996 року.

Зауважено, що досвід зарубіжних країн свідчить про зміну підходів до здійснення банківського контролю. Це вже не просто контроль за дотриманням банками формальних показників, це перехід до принципів банківського контролю, визначених у міжнародних угодах «Базель II» та «Базель III», запровадження ризик-орієнтованого підходу, контроль якості на рівні самих банків.

Зроблено висновок, що впровадження в Україні низки принципів «Базеля II» та «Базеля III» лише зміцнить український банківський сектор загалом за рахунок кращого розуміння і кількісної оцінки ризиків, підвищення якості корпоративного управління, збільшення прозорості бізнесу.

Ключові слова: контроль; банківський контроль; «Базель I»; «Базель II», «Базель III»; банк; банківська діяльність; Національний банк.

Постановка проблеми. В умовах міжнародної економічної інтеграції посилюється залежність фінансових ринків багатьох країн одна від одної. Виникає ситуація, коли фінансова криза в одній країні виходить за її межі і робить негативний вплив на фінансові ринки інших країн. У цих умовах зростає значення банківської системи, стабільний розвиток якої забезпечує ефективний банківський нагляд. Національний банк України є регулюючим, наглядовим та контролюючим органом у банківській сфері.

Однак поряд із позитивною динамікою розвитку системи банківського контролю трапляються і проблеми організаційного та правового характеру. Серед них: недостатність внутрішнього контролю, низька якість управління, недостатня довіра з боку клієнтів, недостатнє правове забезпечення банківського контролю та ін. Все вищевикладене свідчить про актуальність обраної для дослідження теми, її своєчасності як з позиції теоретичної, так і практичної.

Аналіз дослідження проблеми. Окремі аспекти цього питання досліджувалися в роботах таких фахівців, як С. П. Заднепровська, М. В. Ковалів, О. А. Костюченко, С. В. Онікієнко, В. В. Пасічник, Л. А. Савченко, М. Суржинський, Р. М. Тютюнник, Г. Ф. Фомін та ін. Водночас роботи більшості фахівців присвячені переважно економічному ефекту від механізмів контролю у сфері банківської діяльності. Проблематика правових механізмів контролю у сфері банківської діяльності (навіть з урахуванням міжнародного досвіду) практично не розглядалася.

Мета статті – проведення комплексного аналізу правового регулювання банківського контролю в Україні, виявлення проблем у цій сфері і вироблення напрямів удосконалення та адаптації до міжнародних стандартів.

Виклад основного матеріалу. Положення статті 92 Конституції України стосується визначення державою засад функціонування фінансового, грошового, кредитного та інвестиційного ринків. Ця стаття закріплює важливий принцип визначення об'єктів банківської діяльності та інших аспектів фінансового регулювання винятково на рівні законодавства. Зазначене положення означає, що в Україні держава має виняткове право встановлювати правила та обмеження, що стосуються діяльності банків, фінансових установ, грошового обігу, кредитної системи, інвестиційних операцій і валютного регулювання. Це робиться шляхом прийняття відповідних законів та інших нормативних актів [1].

Потрібно зауважити, що в законодавстві України термін «банківський контроль» не визначений, і це може створювати певну неоднозначність при розгляді його правової природи та змісту. Фактично, законодавство України використовує термін «контроль» для зазначення загального нагляду, регулювання та нагляду за банками та банківською діяльністю, без визначення конкретного терміна «банківський контроль». Важливо, що існують закони та нормативні акти, такі як Закон України «Про Національний банк України» та Закон України «Про банки та банківську діяльність», які надають Національному банку України та іншим регулюючим органам повноваження щодо нагляду і контролю за банками та фінансовим сектором загалом, незважаючи на те, що сам термін «банківський контроль» не використовується.

Контроль – одна з чотирьох, крім планування, організації і мотивації, функцій управління, яка реалізується, головню, на мікрорівні з залученням загальновідомих видів і інструментів. Не спиняючись на останніх, зафіксуємо, що весь цей термінологічний апарат докладно досліджений і його дискусійний характер мінімізований вже тим, що він широко представлений і ґрунтовно доведений в науковій літературі.

Вітчизняна монографічна, періодична, а також навчальна література в частині дослідження змісту банківського контролю представлена численними позиціями, часто кардинально протилеж-

ними одна одній [2, с. 142]. Так, іноді в навчальній юридичній та економічній літературі поняття «банківський нагляд», «банківський контроль» не розрізняються й подаються як синоніми [3, с. 52–61].

Є і протилежна позиція щодо вказаних понять. Так, В. В. Пасічник відмежовує банківське регулювання від контролю за діяльністю банків, але під банківським регулюванням розуміє цілісне й безперервне відстеження здійснення банками їх діяльності згідно із нормативно-правовими актами [4, с. 238]. Така позиція, по суті, ототожнює банківське регулювання й контроль, оскільки моніторинг, відстеження, спостереження є методами фінансового контролю [5, с. 180–183]. Контроль з боку державних установ у банківській системі, на нашу думку, належить до виду державного фінансового контролю, тобто банківського контролю, який здійснюється відповідними методами й відрізняється від нагляду та банківського регулювання.

Більшість учених відзначає відмінності між банківським наглядом і банківським контролем, проте іноді констатують їх нетотожність, і під час аналізу їх застосування розмежування цих термінів не простежується. Так, М. Суржинський, стверджуючи, що терміни «банківське регулювання», «банківський нагляд» і «банківський контроль» – це різні види діяльності щодо «виконання завдання забезпечення надійного і стабільного функціонування банків, що доповнюють один одного», далі при розгляді рівнів банківського контролю пише про банківський нагляд [6, с. 15].

Окремі науковці вважають, що поняття «банківський контроль» ширше за поняття «банківський нагляд». Л. Савченко пояснює власну позицію тим, що наглядовими функціями можуть бути наділені лише державні органи [5, с. 145].

З усього різноманіття висунутих тверджень та пропозицій з приводу відокремлення чи зіставлення поняття «банківський контроль» нам найбільше імпонують ті, які визначають банківський контроль як комплекс заходів, спрямованих на забезпечення режиму законності в діяльності банків (М. В. Ковалів) [7, с. 288]. Схоже визначення, але вже з конкретизацією цільових установок банківського контролю, спостерігаємо в О. А. Костюченко. Воно виражається в комплексі взаємопов'язаних заходів, мета яких – підтримка стабільності і стійкості національної банківської системи, забезпечення ефективного управління грошовим ринком і платіжною системою [8, с. 296]. Р. М. Тютюнник тлумачить банківський контроль як сукупність дій, які виробляє орган банківського контролю в рамках своєї компетенції та відповідно до процедурних норм з тим, щоб забезпечити стабільність банківської системи, захистити інтереси кредиторів і клієнтів [9, с. 169].

Ні в якому разі не претендуючи на повноту і, ба більше, надмірність аналізу існуючих поглядів на природу і зміст банківського контролю, дозволимо собі сформулювати власну позицію з цього приводу. На нашу думку, вже в самому формулюванні визначення цього терміна повинна бути закладена можливість диференціації режимів контрольної діяльності, варіювання її інструментарію і різного співвідношення складових частин видового набору.

Цілі банківського контролю в Україні зазначені в частині 1 статті 55 Закону «Про Національний банк України». Згідно з нею, головною метою банківського регулювання і нагляду є:

- забезпечення безпеки та фінансової стабільності банківської системи.
- захист інтересів вкладників і кредиторів [10].

Вказані цілі відображають баланс між суспільними і приватними інтересами. Забезпечення фінансової стабільності банківської системи є суспільним інтересом, оскільки вона є фундаментальною для економічної стабільності та розвитку країни. Фінансовий колапс або криза в банківській системі може мати серйозні наслідки для всього суспільства. Захист інтересів вкладників і кредиторів також важливий і забезпечує приватні інтереси громадян. Вкладники розміщують свої гроші в банках з певною надією на збереження та зростання своїх коштів. Тому контроль за банками спрямований на те, щоб гарантувати їхні інтереси та забезпечити захист їхніх вкладів.

Тобто загалом банківський контроль в Україні спрямований на балансування між цими суспільними і приватними інтересами з метою забезпечення стабільності та довіри до банківської системи.

Стаття 24 Закону «Про банки та банківську діяльність» України визначає, що банківський нагляд у державі, в якій зареєстровано іноземний банк, повинен відповідати основним принципам ефективного банківського нагляду Базельського комітету з питань банківського нагляду [11].

Так, з історії відомо, що підготовка Базельських принципів ефективного банківського нагляду була безпосередньо зумовлена рішенням країн «Групи 7» вжити заходів щодо зміцнення стабільності глобальної фінансової системи. Проект документа розроблявся протягом року. Підготовка Принципів здійснювалася Базельським комітетом з банківського нагляду в тісному контакті з міжнародними організаціями (МВФ, Світовий банк, ЄС). Практична робота велася робочою групою, до складу якої входили представники Секретаріату Комітету та органів банківського нагляду ряду розвинених і країн, що розвиваються [12].

У квітні 1997 р., коли Принципи ще мали статус консультативного документа, як своєрідний посібник і коментар до них Комітет видав тритомний збірник (Компендіум) усіх актуальних рекомендацій з найважливіших питань банківської діяльності та банківського нагляду, які були підготовлені за час існування Комітету. На момент видання збірник включав 33 документи. У міру появи нових рекомендацій Компендіум актуалізується. По суті, Принципи значною мірою є квінтенцією тих рекомендацій, які Комітет видав або розробляв у період підготовки цього документа.

У вересні 1997 р. Принципи були опубліковані Комітетом як офіційних рекомендацій. У процесі проведення щорічних зборів МВФ та Світового банку в жовтні 1997 вони отримали офіційне схвалення міжнародного фінансового співтовариства, представленого країнами «Групи 10». Після схвалення Зasad про рішучість слідувати їм заявила більша частина інших країн, включаючи країни з ринками, що розвиваються. У підсумку в даний час документ має найширше міжнародне визнання. Принципи прийняті як керівництво до дії приблизно в 150 країнах світу [13, с. 30]. Як зазначається в листі НБУ від 30.12.2004 № 42-412/4010-13749, вітчизняне банківське законодавство ґрунтується на «Базелі I» за винятком поправки щодо включення ринкових ризиків від 1996 року.

Документ містить 25 принципів, реалізація яких визнана мінімально необхідною умовою забезпечення ефективного банківського контролю. Принципи належать до різних стадій функціонування банків і до різних аспектів банківського контролю, включаючи: попередні умови ефективного банківського контролю (принцип 1); процедури ліцензування банківської діяльності та узгодження змін у характері власності та в характері участі банку в капіталі інших організацій (принципи 2–5); ризики банківської діяльності та пруденційні норми (принципи 6–15); методи поточного банківського контролю (принципи 16–20); вимоги за поданням банками інформації (принцип 21); можливості органів банківського контролю щодо застосування заходів реагування (принцип 22); організація нагляду за банками, провідний міжнародний бізнес (принципи 23–25).

Безперечно, всі принципи істотні, що і впливає з ідеї документа. Проте вони не рівноцінні. Серед них є принципи майже всеосяжного характеру (найбільш яскравий приклад – перший принцип), принципи, які містять розгорнуті вимоги за досить широким аспектом організації контролю і банківської справи (наприклад, 3, 6, 9, 10, 14, 15, 21). Окремі принципи стосуються більш вузьких і/або більш формальних питань. Найменш змістовним (найбільш формальним) є, на погляд автора, принцип 16, який декларує, що ефективна система банківського контролю повинна складатися з деякого поєднання контролю на місці (On-site) і документарного нагляду (off-site) [14, с. 68–70].

У 2004 році Комітет випустив документ «Міжнародна конвергенція виміру капіталу і стандартів капіталу: нові підходи» – «Базель II», що увінчав поліпшені підходи в галузі регулювання капіталу. Головною метою документа стало вдосконалення системи управління банківськими ризиками. Криза 2007 року продемонструвала неспроможність системи управління ризиками фінансових інститутів і органів нагляду. В результаті в липні 2009 року був розроблений пакет документів, який визначав правила сек'юритизації і формування торгового портфеля кредитних організацій – Базель 2, 5. «Базель III» виник як реакція на глобальну фінансову кризу 2008 року.

Аналіз законодавства України дає змогу зробити висновок, що більша частина принципів ефективного банківського контролю тією чи іншою мірою реалізована, проте є свої прогалини.

Поточні проблеми породжені хибами банківського сектору, орієнтованого на екстенсивний розвиток. Проблеми ведення банківського бізнесу, зумовлені різними факторами, що лежать як поза, так і всередині банківського сектору, негативно відображаються на конкурентоспроможності національних банків.

Необхідно відзначити, що є певний взаємозв'язок між факторами зовнішнього і внутрішнього середовища, вплив яких за сукупністю визначає стан банківського сектору. Так, макроекономічні проблеми сприяють пошуку шляхів їх подолання, при цьому не завжди законним способом. Отже, і зосередження банківського бізнесу лише на користь його власника не дозволяє нормально розвиватися перспективним напрямом економіки, оскільки можливі інвестиції акумулюються в проєктах, підконтрольних власникам банку. Такі ситуації ставлять перед банківським контролем низку проблемних питань, важливість яких визначається їх можливістю впливати, залежно від ступеня контролю, на стійкість банків [15, с. 7].

Робота з удосконалення банківського контролю потребує підвищеної уваги до наявних проблемних аспектів у діяльності банків. Вихід національних банків на світовий конкурентний рівень повинен супроводжуватися приведенням у відповідність міжнародним стандартам системи банківського регулювання і контролю.

Основним орієнтиром вдосконалення банківського контролю є наближення до міжнародних стандартів, які розроблені Базельським комітетом з банківського нагляду та іншими міжнародними фінансовими інститутами, а також послідовне впровадження та дотримання світової практики до принципів і підходів банківського регулювання і контролю. При цьому необхідно надавати чимало уваги розвитку інформаційно-технічної бази, що зумовлено в концепції розвитку банківської системи України і передбачено нормативними правовими актами [16].

Теоретично Україна не зобов'язана реалізовувати вимоги Базельського комітету з питань банківського контролю, але саме виконання нових стандартів, таких як «Базель III», дасть можливість очистити банківський сектор та залишити на ринку лише ті банки, які здатні витримати жорстку конкуренцію за клієнта.

Важливо, що останнім часом вітчизняне банківське законодавство та методи банків щодо оцінки ризиків значно поліпшились і на сьогодні у більшій частині випадків збігаються з принципами європейських країн. А деякі вимоги стандартів «Базеля III» і справді виконуються більшістю українських банків у зв'язку з досить жорсткими нормативами НБУ [17, с. 241].

Проте багато українських банків мають низку проблем, які гнітять їхній капітал та погано діють на стан фінансової стійкості. Постійного вдосконалення також потребує і система ризик-менеджменту. Банкам досить давно стала зрозуміла вагомість достовірної оцінки ризиків, тому вони працюють в цьому напрямку. Але оскільки перебіжний економічний та політичний стан в Україні постійно привносить коректування у плани банкірів, топ-менеджерам потрібно швидко адаптувати наявні моделі до нової реальності шляхом прийняття ефективних рішень.

Саме тому впровадження стандартів «Базель III» має стати ключовим механізмом укріплення банківського сектору. Ступінь його прозорості також поліпшиться за умови дотримання базельських рекомендацій. Це зможе підвищити довіру до банків не лише з боку вкладників, але й інвесторів. Іноземні інвестори, спостерігаючи за дією європейських правил в Україні та збільшенням прибутковості банків, будуть вкладати додаткові кошти.

На наш погляд, впровадження ряду принципів «Базель III» зміцнить національний банківський сектор загалом за допомогою кращого розуміння і кількісної оцінки ризиків, підвищення якості корпоративного управління збільшення прозорості бізнесу.

Хоча, на думку деяких експертів, впровадження цих принципів спричинить досить істотні матеріальні витрати, впровадження подібних принципів сприятиме гармонізації українського банківського законодавства з міжнародними принципами банківського регулювання і нагляду. З іншого боку, у виступах деяких банкірів були відзначені сумніви щодо доцільності впровадження принципів «Базеля III» в національній банківській діяльності, особливо паралельно з впроваджен-

ням принципів «Базель II». На думку практиків, більша частина кредитних організацій ще не здатна самостійно проводити впровадження «Базеля III» через кадрові, фінансові та технічні причини. Для забезпечення ефективної роботи української банківської системи в умовах переходу на «Базель II» і «Базель III» треба проводити на регулярній основі навчальні методичні та практичні семінари з впровадження Базельських рекомендацій [18, с. 64].

Ми згодні з оцінкою ряду аналітиків, що прискорене впровадження принципів «Базель III» в Україні обмежить можливості банків з нарощування кредитування. Проте, на думку авторів, незважаючи на полеміку щодо доцільності впровадження Базельських стандартів, тепер альтернативи їм немає. У разі поступового впровадження Базельських рекомендацій, що залежить від НБУ, і ефективної організації процесу впровадження на рівні кожного банку, що входить в зону відповідальності менеджменту банку, результатом переходу на «Базель III» стане підвищення стійкості та прозорості національної банківської системи.

Висновки. Отже, поняття «банківського контролю» і до сьогодні не має законодавчого регламентування, а думки науковців щодо нього також розходяться. Проаналізувавши низку наукових визначень, ми сформуваємо власне авторське поняття «банківського контролю», яке звучить так: банківський контроль – це діяльність уповноваженого органу, що здійснюється в установлених межах його компетенції, що реалізується в різних режимах із залученням і диференціюванням наявного у нього арсеналу методів, інструментів, видів перевірки і оцінки дотримання кредитними організаціями національного банківського законодавства, а також визначених ним положень нормативної регламентації ведення банківського бізнесу.

Найбільш актуальними напрямками вдосконалення банківського контролю є питання розвитку банківського законодавства, розробка нормативних документів з контролю за банківськими ризиками, впровадження методів діагностики проблем кредитних організацій, організація контролю і оцінка ризиків на консолідованій основі, переклад банківської системи на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Аналізуючи міжнародний досвід, вважаємо за необхідне в Україні впровадити низку принципів «Базеля II» та «Базеля III», що зміцнить український банківський сектор загалом за рахунок кращого розуміння і кількісної оцінки ризиків, підвищення якості корпоративного управління збільшення прозорості бізнесу. Перспективою щодо подальших досліджень може бути визначення впливу повного запровадження вимог «Базель III» на систему банківського контролю в Україні та порівняння якісного ефекту від дотримання нових вимог у розвинутих країнах світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28.06.1996 року № 254/96 ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1996. № 30. С. 141. (Із змінами).
2. Савченко Л. А. Правові основи фінансового контролю: навч. посіб. К.: Юрінком Інтер, 2008. 504 с.
3. Фомін Г. Ф. Банківське право України: навч. посіб. Х.: Вид-во Харк. ун-ту внутр. справ, 2008. 360 с.
4. Пасічник В. В. Банківський нагляд: правові засади та проблеми здійснення. *Банківське право України / за заг. ред. А. О. Селіванова*. К.: Ін Юре, 2000. 340 с.
5. Савченко Л. А. Правові проблеми фінансового контролю в Україні: монографія. Ірпінь: Акад. держ. податкової служби України, 2001. 407 с.
6. Суржинський М. Поняття і сутність банківського регулювання та банківського нагляду в Україні. *Юридичний журнал*. 2004. № 8. С. 13–33.
7. Ковалів М. В. Банківське право України: навч. посіб. / [М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Т. Я. Назар та ін.]. Львів: СПОЛОМ, 2023. 256 с.
8. Костюченко О. А. Банківське право: підручник. К.: ВД «Професіонал», 2004. 544 с.
9. Тютюнник Р. М. Поняття та принципи банківського контролю в Україні. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского*. Серия «Юридические науки». Т. 24 (63). № 2. 2011. С. 166–172.

10. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999, № 679-XIV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1999, № 29, ст. 238.
11. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000, № 2121-III. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2001, № 5–6, ст. 30.
12. Основні принципи ефективного банківського нагляду (Основні Базельські принципи) / Робочий варіант перекладу українською мовою. 117 с. URL: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=45216 (дата звернення: 17.10.2023).
13. Онікієнко С. В. Базельські угоди: протиріччя регулювання. *Економіка та держава*. 2013. № 9. С. 29–31.
14. Банківська система України: інституційні зміни та інновації: кол. моногр. / [Л. О. Примостка, М. І. Диба, І. В. Краснова та ін.]; за заг. ред. Л. О. Примостки. К.: КНЕУ, 2015. 434 с.
15. Заднепровська С. П. Контроль та його види у діяльності сучасного банку. *Банківські технології*. 2015. С. 5–11.
16. Міщенко Т. Б. Оцінка сучасної системи фінансового контролю банківської діяльності в Україні. URL <https://core.ac.uk/download/pdf/55296149.pdf> (дата звернення: 18.10.2023).
17. Бага О. М. Перспективи запровадження міжнародних стандартів «Базель III» для вітчизняних банків на основі міжнародного досвіду. *Траектория науки, Електронний научний журнал*. 2016. № 4(9). С. 237–245.
18. Хорунжий Д. Сучасні тенденції впровадження положень Базеля III. *Вісник Національного банку України*. 2015. № 4. С. 60–65.

REFERENCES

1. *Konstytutsiia Ukrainy* [Constitution of Ukraine] vid 28.06.1996 roku No. 254/96 VR. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR), 1996. No. 30. P. 141. (Iz zminamy). [In Ukrainian].
2. Savchenko L. A. *Pravovi osnovy finansovoho kontroliu* [Legal basis of financial control]: navch. posib. K.: Yurinkom Inter, 2008. 504 p. [In Ukrainian].
3. Fomin H. F. *Bankivske pravo Ukrainy* [Banking law of Ukraine]: navch. posib. Kh.: Vyd-vo Khark. un-tu vnutr. sprav, 2008. 360 p. [In Ukrainian].
4. Pasichnyk V. V. *Bankivskiy nahliad: pravovi zasady ta problemy zdiisnennia* [Banking supervision: legal principles and implementation problems]. *Bankivske pravo Ukrainy / za zah. red. A. O. Selivanova*. K.: In Yure, 2000. 340 p. [In Ukrainian].
5. Savchenko L. A. *Pravovi problemy finansovoho kontroliu v Ukraini* [Legal problems of financial control in Ukraine]: monohrafiia. Irpin: Akad. derzh. podatkovoi sluzhby Ukrainy, 2001. 407 p. [In Ukrainian].
6. Surzhynskiy M. *Poniattia i sutnist bankivskoho rehuliuвання ta bankivskoho nahliadu v Ukraini* [Concept and essence of banking regulation and banking supervision in Ukraine]. *Yurydychny zhurnal*. 2004. No. 8. P. 13–33. [In Ukrainian].
7. Kovaliv M. V. *Bankivske pravo Ukrainy* [Banking law of Ukraine]: navch. posib. / [M. V. Kovaliv, S. S. Yesimov, T. Ya. Nazar ta in.]. Lviv: SPOLOM, 2023. 256 p. [In Ukrainian].
8. Kostiuhenko O. A. *Bankivske pravo* [Banking law]: pidruchnyk. K.: VD «Profesional», 2004. 544 p. [In Ukrainian].
9. Tiutiunyk R. M. *Poniattia ta pryntsypy bankivskoho kontroliu v Ukraini* [Concepts and principles of banking control in Ukraine]. *Uchenye zapysky Tavrycheskoho natsyonalnoho unyversyteta ym. V. Y. Vernadskoho. Seryia «Iurydycheskye nauky»*. Tom 24 (63). No. 2. 2011. P. 166–172. [In Ukrainian].
10. *Pro Natsionalnyi bank Ukrainy* [About the National Bank of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 20.05.1999, No. 679-XIV. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR), 1999, No. 29, st. 238. [In Ukrainian].
11. *Pro banky i bankivsku diialnist* [About banks and banking activity]: Zakon Ukrainy vid 07.12.2000, No. 2121-III. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR), 2001, No. 5–6, st. 30. [In Ukrainian].
12. *Osnovni pryntsypy efektyvnoho bankivskoho nahliadu* [Basic principles of effective banking supervision] (Osnovni Bazelski pryntsypy) / Robochyi variant perekladu ukrainskoiu movoiu. 117 s. URL: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=45216 (data zvernennia: 17.10.2023). [In Ukrainian].
13. Onikiienko S. V. *Bazelski uhody: protyrichchia rehuliuвання* [Basel Accords: Contradictions of Regulation]. *Ekonomika ta derzhava*. 2013. No. 9. P. 29–31. [In Ukrainian].

14. *Bankivska systema Ukrainy: instytutsiini zminy ta innovatsii* [Банківська система України: інституційні зміни та інновації]: kol. monohr. / [L. O. Prymostka, M. I. Dyba, I. V. Krasnova ta in.]; za zah. red. L. O. Prymostky. K.: KNEU, 2015. 434 p. [In Ukrainian].

15. Zadneprovska S. P. *Kontrol ta yoho vydy u diialnosti suchasnoho banku* [Control and its types in the activity of a modern bank]. *Bankivski tekhnolohii*. 2015. P. 5–11. [In Ukrainian].

16. Mishchenko T. B. *Otsinka suchasnoi systemy finansovoho kontroliu bankivskoi diialnosti v Ukraini* [Evaluation of the modern system of financial control of banking activity in Ukraine]. URL <https://core.ac.uk/download/pdf/55296149.pdf> (data zvernennia: 18.10.2023). [In Ukrainian].

17. Baha O. M. *Perspektyvy zaprovadzhennia mizhnarodnykh standartiv «Bazel-III» dlia vitchyzniannykh bankiv na osnovi mizhnarodnoho dosvidu* [Prospects for the introduction of international standards «Basel-III» for domestic banks based on international experience]. *Traektoriya nauky, Elektronnyi nauchnyi zhurnal*. 2016. No. 4(9). P. 237–245. [In Ukrainian].

18. *Khorunzhyi D. Suchasni tendentsii vprovadzhennia polozhen Bazelia III* [Modern trends in the implementation of the provisions of Basel III]. *Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy*. 2015. No. 4. P. 60–65. [In Ukrainian].

Дата надходження: 25.10.2023 р.

Mariia Antsyferova

Lviv Polytechnic National University,
student Institute law, psychology and innovative education
mariia.antsyferova.pv.2020@lpnu.ua

Iryna Batko

Lviv Polytechnic National University,
assistant of the Department of Administrative and Information Law
Institute of Jurisprudence, Psychology and Innovative Education
iryna.i.batko@lpnu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5561-2747>

BANKING CONTROL IN UKRAINE: PROBLEMS OF IMPLEMENTATION AND ADAPTATION TO INTERNATIONAL STANDARDS

The article revealed that the current national legislation of Ukraine, unfortunately, does not have a legally regulated concept of «banking control». Scientific doctrine is multifaceted and contains diametrically different interpretations. Without pretending to the completeness and redundancy of the analysis of existing views on the nature of bank control, we will formulate the author's definition of «bank control». It is established that the domestic banking legislation is based on «Basel I» with the exception of the amendment regarding the inclusion of market risks from 1996.

It was noted that the experience of foreign countries indicates a change in approaches to bank control. It is no longer just a control over compliance by banks with formal indicators, it is a transition to the principles of banking control defined in the international agreements «Basel II» and «Basel III», the introduction of a risk-oriented approach, quality control at the level of the banks themselves.

It was concluded that the implementation of a number of Basel II and Basel III principles in Ukraine will only strengthen the Ukrainian banking sector as a whole due to a better understanding and quantitative assessment of risks, improving the quality of corporate governance and increasing business transparency.

Keywords: control; bank control; «Basel I»; «Basel II»; «Basel III»; bank; banking activity; National Bank.